

Universiteit Utrecht

NWO-Spinozapremie 2015 – 12 juni 2015

Laudatio Birgit Meyer, hoogleraar Religiewetenschap Universiteit Utrecht

Prof. dr. B. (Birgit) Meyer (1960) is hoogleraar religiewetenschap aan de Universiteit Utrecht. Meyer doet onderzoek naar geloof en religie vanuit haar achtergrond als cultureel antropoloog. Ze onderzoekt religie in zijn sociale en maatschappelijke context. Ze ziet religie daarbij als veel meer dan enkel een sociaal construct, dat te verklaren is uit bestaande en historische machtsverhoudingen. Om dit paradigma te doorbreken en inzicht te krijgen in religie als complex en tastbaar fenomeen combineert Meyer invalshoeken uit de religiewetenschap, antropologie, filosofie en mediastudies. Haar werk bij het verbinden van vakgebieden die voorheen los van elkaar stonden heeft geleid tot belangrijke nieuwe onderzoeksrichtingen en heeft Meyer grote internationale waardering opgeleverd.

Meyer combineert de diverse inzichten met groot succes tot één krachtige visie. Ze verklaart de aantrekkingskracht van religie uit wat zij 'verleidingsesthetiek' noemt.

Verleidingsesthetiek wordt gegenereerd door bepaalde 'gewaarwordingsvormen' die alle menselijke zintuigen prikkelen en daarbij emoties opwekken. Dit is de basis voor het scheppen van intens beleefde verbintenissen van mensen met zowel het bovennatuurlijke als met medegelovigen. Deze aanpak opent een nieuwe, veelbelovende richting van religieonderzoek, welke onder andere kan helpen om de hernieuwde en wereldwijde belangstelling voor religie (bijvoorbeeld de islam, maar ook nieuwe vormen van christendom, zoals de succesvolle Pinksterbeweging in Afrika) te duiden. Kenmerkend voor haar werk is de combinatie van empirisch onderzoek naar religieuze uitingsvormen via verschillende media – tekst, beeld, objecten en geluiden, en theoretische reflectie daarop.

Meyer promoveerde in 1995 aan de Universiteit van Amsterdam op een historisch en etnografisch onderzoek naar de ontwikkeling van Afrikaanse visies op het christendom sinds het midden van de negentiende eeuw tot en met de opkomst van de Pinksterbeweging in Ghana. Ze analyseerde de samenhang tussen modernisering en de toenemende aantrekkingskracht van het christendom. Dit onderzoek vormde het startpunt voor veel meer onderzoek naar hoe predikers van de Pinksterbeweging met succes naar Amerikaans voorbeeld de massamedia inzetten om hun versie van het evangelie te verspreiden. Zo werd het christendom een centrale factor in de vormgeving van de publieke ruimte. Meyer werd in 2011 hoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Recentelijk doet ze veel breder onderzoek in de eerder door haar ingeslagen richting: naar de samenhang tussen media, zintuigelijke ervaring, materiele cultuur en de aanwezigheid van religie in het publieke domein. Het werk van Meyer betekent nu al een doorbraak bij beter begrip van het samenspel tussen de menselijke zintuigen en de emotionele kracht van religieuze beelden. De volledige impact van haar werk op vakgebieden als esthetiek, mediatheorie, beeldtheorie en de studie naar massamedia en populaire cultuur zal komende jaren duidelijk worden.

Meyer is sinds 2007 lid van de Koninklijke Academie van Wetenschappen en is actief in diverse KNAW-selectiecommissies, onder andere voor jonge leden. Ze was betrokken bij de totstandkoming van diverse, multidisciplinaire NWO-onderzoeksprogramma's op het gebied van religie en cultuur. Meyer is co-editor van het internationale tijdschrift *Material Religion*

en Vice Chair van het International African Institute. In 2015 kreeg ze de prestigieuze Prijs Akademiehoogleraren van de KNAW.

Birgit Meyer werd voorgedragen door de voorzitter van de Sociaal Wetenschappelijk Raad van de KNAW.